

Oponentský posudek na diplomovou práci:

František Cerha: ODS 2002 a ODS 2006 – vnitřní a vnější proměny, ideologické posuny a strategické postupy po změně stranického leadera

Srovnání fungování a vývoje Občanské demokratické strany v opoziční roli v letech 1998-2002 a 2002-2006

Ve své diplomové práci se František Cerha zaměřil na srovnání Občanské demokratické strany v letech 1998-2002 a 2002-2006. Učinil tak způsobem velmi podrobným, analýzou opřenou o studium jak primárních zdrojů, tak odborné literatury k tématu. Zvláště bych ocenil Cerhovu detailní a poctivou práci s prameny. Právě ta mu umožňuje kriticky zhodnotit některé všeobecně zastávané teze jako příliš zjednodušující (například tu, že spor Václava Klause a Josefa Zielence byl sporem mezi vyhraněně ideologickým pojetím stranické politiky a pojetím stavícím výhradně na odideologizované catch-all party).

Přesto bych uvedl několik kritických výhrad:

1) někdy se autor předkládané práce nechal poněkud „strhnout“ viděním a rétorikou ODS. Což již jen vzhledem ke kvantu prostudovaných materiálů nepřekvapí, leč v této souvislosti musím upozornit například na formulaci na s. 6 („Václav Havel nic neslevil ze svých utopistických, antipolitických vizí ani s blížícím se pádem komunismu“), či na formulace ze stran 65-66 („Hlavním důvodem uzavření opoziční smlouvy byla snaha ODS udržet/zakonzervovat standardy demokratického zřízení založeného na soupeření politických stran, proti snahám prezidenta, části společenských elit a menších spřátelených stran o nestandardní politická řešení, která soupeření politických stran upozadovalo.“ nebo „Přestože ODS neuspěla v parlamentních volbách 2002, prezidentem Havlem preferovaná Koalice dosáhla mnohem horšího volebního výsledku a s přihlédnutím k dalšímu vývoji tak zřejmě definitivně skončilo období neuskutečnitelných společenských utopií.“) Za období „neuskutečnitelných společenských utopií“ by se dal označit především komunistický režim, nikoliv doba, kdy zastával Václav Havel úřad prezidenta a projevoval velkou nelibost, pro intelektuála zcela typickou a pochopitelnou, k jakékoliv stranické či vůbec k jakékoliv pevné organizační struktuře. Autor by měl v práci též objasnit, co myslí pod „upozadňováním soupeření politických stran“, například v kontextu obrovského vlivu nikým nevolených lobbystických skupin na rozhodování vlády a parlamentu.

Jindy však, například při hodnocení „sarajevského atentátu“, dovedl František Cerha zachovat odstup a objektivitu. Což lze říci o většině pasáží jeho práce, uvedené příklady přílišného „podlehnutí“ optice ODS nejsou pro předkládanou diplomovou práci typické.

2) Při hodnocení opoziční smlouvy autor nechal příliš v potaz prosazenou změnu volebního zákona i neprosazené, leč navrhované změny ústavy, které měly v ČR nastolit faktický bipartismus. To je dost významný „programový bod“, a ODS si toto dědictví snahy o změnu volebního systému nese dodnes.

3) Při popisu a hodnocení zvolení Václava Klause prezidentem autor opominul roli KSČM.

4) Na straně 149 autor píše: „nelze volební výsledky interpretovat jinak, než že nejvíce poraženými se staly po volbách 2002 menší politické strany“. Pokud myslí KDU-ČSL a US, pak je dost sporné, zda lze za porážku považovat účast těchto stran ve vládní koalici.

5) Na několika místech uvádí autor špatně letopočet, leč z kontextu je zřejmé, že jde o překlep, čili nejde o nějakou zásadní chybu.

6) Autor používá výrazu „štěpení“ i pro situace, kdy jde o časově omezený politický konflikt, nikoliv o hlubokou historickou či sociální „štěpnou linii“ (například na s. 58).

7) Větší pozornost by si též zasloužilo „dědictví devadesátých let“, jež v očích mnoha voličů činí dodnes ODS stranou „podvodníků a tunelářů“.

8) Totéž co v bodě 7 lze konstatovat i o „euroskepticismu“ ODS, jeho vlivu na voliče a snahám ODS učinit mobilizační téma z boje proti euroústavě.

9) A poslední výtka či spíše dotaz se týká závěru, kde autor píše: „Podle mého názoru ODS neprodělala v letech 2002-2006 výrazný ideový a hodnotový posun, vzhledem k charakteristice jejího voličského profilu zůstala „catch-all party“ stranou i po období 1998-2002. Její volební vítězství v roce 2006 proto nemělo své kořeny v „rozkročení se“ ODS, ale spíše ve změně vnímání ODS voliči a ve faktorech vycházejících z dlouhodobé vlády ČSSD. Voličský zisk ODS výrazně ovlivnila i volební kampaň 2006. Její intenzita a profesionalizace, především ze strany ČSSD, vyvolala u voličů vyšší volební účast, která se následně promítla i do volebních výsledků jednotlivých stran.“ Můj dotaz, na který by měl autor práce při obhajobě odpovědět, zní: Nelze říci, že se ODS přece jen „rozkročila“, byť ne v důsledku nějaké promyšlené a přísně prosazované strategie, ale například kvůli tomu, že po odchodu Václava Klause z čela strany není ve vedení ODS žádný politik-teoretik, že ve vedení jsou veskrze samí političtí pragmatici?

Na závěr musím konstatovat, že práci Františka Cerhy považuji i přes výše uvedené výhrady za velice kvalitní a navrhuji ji hodnotit stupněm výborně. Kromě výše zmíněného pečlivého využití pramenů oceňuji zejména skutečnost, že jde o práci původní, v níž autor předkládá vlastní a z velké části podložené závěry, které mohou tvořit cenný příspěvek i do odborné diskuse o ODS.

V Praze dne 28. 8. 2007

PhDr. Josef Mlejnek, Ph.D.